

Pomilovanje, funkcionerima radovanje

Iako je prije nepune tri godine osuđen zbog nezakonitog trošenja novca u Poštanskoj banci BiH, Halid Galijašević danas radi u javnom poduzeću BH Gas kao menadžer za investicije. Ovaj je posao dobio bez natječaja 2005. godine, kada je protiv njega vođena istraga.

Galijašević je jedan od 25 funkcionera i službenika u Bosni i Hercegovini (BiH) koji su, prema podacima koje je prikupio Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) iz Sarajeva, pomilovani od početka 2006. do kraja 2010. godine. Oni su osuđeni za koruptivna djela u vrijeme kada su bili ministri, načelnici općina, sudije, predsjednici upravnih odbora, direktori i inspektori. Neki od njih su i nakon pomilovanja nastavili raditi u institucijama i javnim poduzećima ili na drugim odgovornim funkcijama.

Lista pomilovanih funkcionera

Vrhovni sud Federacije BiH (FBiH) je Galijaševića u aprilu 2008. godine pravosnažno osudio za zloupotrebu službenog položaja ili ovlasti. Osuđen je jer je u maju 2002. godine kao predsjednik Upravnog odbora Poštanske banke BiH potpisao odluku kojom je Mufidu Loji, tadašnjem direktoru, dodijelio kredit u iznosu od 70.000 KM i bespovratnu pomoć u iznosu od 50.000 KM za kupovinu stana. S druge strane, Lojo je potpisao Galijaševiću kredit u iznosu od 50.000 KM.

Sud je ocijenio da su to učinili nezakonito. Galijašević je osuđen na četiri, a Lojo na šest mjeseci zatvora, ali iza rešetaka nisu proveli ni dana. Obojicu je u decembru 2009. godine pomilovala Borjana Krišto, predsjednica FBiH. Zatvorske kazne zamijenila je uvjetnim u trajanju od dvije godine.

Galijašević kaže da je njegovo pomilovanje opravdano jer u djelu za koje je osuđen nije počinjena materijalna šteta. U presudi stoji da Poštanska banka BiH pred sudom nije tražila nadoknadu štete.

Unatoč svemu, Galijašević je zadržao posao u BH Gasu, ali i funkciju člana Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje koju je obnašao bez prekida od aprila 2006. do novembra 2009. godine.

Samo ratni zločinci izuzeti od pomilovanja

U proteklih pet godina, za razna djela, pomilovanje su dobila 244 osuđenika od 1.185 koji su to tražili.

U BiH pomilovani ne mogu biti samo osuđeni za ratne zločine. Pomilovanje mogu dati članovi Predsjedništva BiH, predsjednici FBiH i Republike Srpske (RS), te gradonačelnik Brčko distrikta, nakon što dobiju mišljenja od komisija za pomilovanje državnog ili entitetskih ministarstava pravde, odnosno Pravosudne komisije Brčko distrikta. Mišljenja komisija ne moraju uvažiti, niti su dužni obrazložiti razloge zbog kojih su nekoga pomilovali.

Osuđenima se zatvorske kazne pomilovanjem mogu smanjiti, zamijeniti uvjetnim osudama ili im se čak osude mogu brisati. Također, oni mogu u potpunosti biti oslobođeni od odlaska u zatvor.

Branko Golub član Kantonalnog odbora HDZ-a u Srednjobosanskom kantonu zahvaljujući pomilovanju svoje stranačke kolegice Borjane Krišto neće odležati osam mjeseci u zatvoru.
(Foto: CIN)

Osim Galijaševića i Loje, Krišto je u protekle četiri godine oslobodila zatvorske kazne i Hazima Vikala, nekadašnjeg predsjednika Vlade Tuzlanskog Kantona, Peru Mađara, bivšeg

načelnika Općine Kiseljak i Branka Goluba, bivšeg guvernera Srednjobosanskog kantona. Sva trojica su osuđena zbog zloupotrebe položaja. Vikalo je potpuno oslobođen kazne od četiri mjeseca, a Mađaru i Golubu je kazna zatvora od osam, odnosno šest mjeseci promijenjena u uslovnu od dvije godine.

Za neke od funkcionera pomilovanja su stigla sa manjim zakašnjenjem. Kemal Terzić, bivši načelnik Općine Donji Vakuf i Josip Merdžo, bivši predsjednik Vlade Hercegovina-neretvanskog kantona su do Krištinog pomilovanja izdržavali dio kazne zatvora. Umjesto godinu, Terzić je u zatvoru proveo sedam mjeseci, a Merdžo polovinu kazne.

Nakon pomilovanja neki od njih nastavili su raditi u javnim poduzećima i na drugim odgovornim funkcijama: Terzić radi u Službi za projektovanje BH Telecoma, Mađar je šef poslovnice Zavoda za zapošljavanje u Kiseljaku, a Merdžo glavni tajnik stranke Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) 1990. Golub je član Kantonalnog odbora HDZ BiH, dok se Vikalo bavi privatnim biznisom.

Brisanje presuda u RS-u

Od 136 pomilovanih osuđenika u RS-u, njih 23 je dobilo pomilovanje brisanjem osude. Na ostalim razinama nije bilo ovakvog vida pomilovanja.

Milan Jelić i Rajko Kuzmanović, bivši predsjednici ovog entiteta, pomilovali su brisanjem osude Đorđa Samojka, nekadašnjeg sudiju Osnovnog suda u Sokocu, Dragana Tovilovića, direktora građevinskog poduzeća "11. novembar" iz Srpca i Radomira Neškovića, bivšeg direktora Radio-televizije RS.

Samojko je proglašen krivim za zlouporabu položaja, Tovilović za zaključene štetnog ugovora, a Nešković za nesavjestan rad u službi. Osuđeni su na novčane kazne od 1.000 KM do 2.000 KM. Brisanjem osuda iz registra krivičnih djela predsjednici RS-a su omogućili osuđenim funkcionerima da nastave raditi u institucijama u kojima je zapošljavanje uvjetovano donošenjem

uvjerenja o nekažnjavanju.

Nešković je nastavio karijeru kao profesor na banjalučkom Fakultetu političkih nauka, Tovilović je zamjenik načelnika Opštine Srbac, a Samojko ima svoj odvjetnički ured u Sokocu.

“To je brisanje prošlosti” kaže Branko Todorović, izvršni direktor Helsinškog odbora za ljudska prava RS. „Institut pomilovanja se konstantno zloupotrebljava. Očito je da se radi o korupciji. Ti ljudi koji su osuđeni, pogotovo za korupciju, ili imaju ogroman novac ili su dio političkih lobija.”

Ashdownova zabrana pomilovanja

Zbog pomilovanja političara u prošlosti Paddy Ashdown, bivši Visoki predstavnik u BiH, donio je u septembru 2005. godine odluku o privremenoj obustavi ovlasti za davanje pomilovanja do donošenja zakona o pomilovanju na svim razinama vlasti.

Na ovaj korak Ashdown se odlučio nakon što je u novembru 2004. godine pomilovan Munib Jusufović iz Brčkog, tadašnji poslanik u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, dok su u julu 2005. godine pomilovani Alija Delimustafić, bivši ministar unutarnjih poslova BiH i Miroslav Prce, bivši zamjenik ministra obrane FBiH.

Jusufović i Prce su osuđeni zbog zloupotrebe službenog položaja, jedan na godinu, a drugi na pet godina dana zatvora, a Delimustafić zbog otmice na četiri godine zatvora. Jusufović je aktualni poslanik u Parlamentu FBiH, a Delimustafić i Prce nisu više na funkcijama u BiH.

Niko Lozančić, bivši predsjednik FBiH koji je pomilovao tadašnjeg stranačkog kolegu iz Hrvatske demokratske zajednice Prcu, kaže da to nije bilo po političkoj liniji već na prijedlog potpredsjednika FBiH Šahbaza Džihanovića i Desnice Radivojevića.

Ashdown je na jednoj od press konferencija rekao da je sustav pomilovanja “izložen političkoj zloupotrebi” i da je

„očigledno da je lakše kriminalcu da dobije pomilovanje od svojih prijatelja u BiH nego običnom građaninu da položi vozački ispit.“

Milosrđe i nakon novih zakona

Zakon o pomilovanju BiH je donesen u decembru 2005., u RS u martu 2006., u Brčko Distriktu u februaru 2007., a u FBiH u martu 2009. godine.

Međutim, nakon donošenja novih zakona ponavlja se stara priča na svim razinama vlasti osim u Brčkom u kome je pomilovano 12 osoba od 66 podnesenih zahtjeva, pri čemu nijedna osoba osuđena za zloupotrebu položaja.

Na razini BiH u proteklih pet godina upućen je 71 zahtjev, a pomilovano je 14 osoba, od čega su tri zloupotrijebile službeni položaj.

U odnosu na druge razine vlasti, FBiH prednjači po broju pomilovanih političara i funkcionera. Od 81 pomilovane osobe u 2009. i 2010. godini, njih 13 je zloupotrijebilo položaj, a još dva političara i dva državna službenika počinila su i druga kaznena djela. Većina njih je pomilovanje dočekala na slobodi, bez dana provedenog u zatvoru.

Sudija Kantonalnog suda u Sarajevu, Dalida Burzić kaže da pomilovanje osuđenika koji nisu odležali ni dana u zatvoru nije pravično a ni poučno. (Foto: CIN)

“To nije pravično, to nije poučno, to nije vaspitno da osoba koja ni dana nije izdržala zatvora može biti pomilovana”, kaže Dalida Burzić, sudija Kantonalnog suda u Sarajevu.

Ferid Nikšić, pomoćnik direktora za tretman zatvorenika u sarajevskom zatvoru, kaže da se ne sjeća kad je zadnji put neku funkcioner bio u ovom zatvoru.

Osuđenici u tom zatvoru koji su razgovarali sa novinarima CIN-

a kažu da na pomilovanje ne računaju, jer je to namijenjeno privilegovanim.

Burzić, koja je prije stupanja na poziciju sudije radila i kao tužitelj u Odjelu privrednog kriminala pri Tužilaštvu Kantona Sarajevo, kaže da je za tužitelje, koji rade na predmetima privrednog kriminala i korupcije, davanje pomilovanja frustrirajuće jer je riječ o dugotrajnim procesima i teško dokazivim djelima.

“Kada uspiješ dokazati takvo nešto i kada sud to prihvati i presudi i prođe Vrhovni sud... i onda se desi nešto tako. Jako frustrira”, kaže Burzić.

Prema podacima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, bh. sudovi na svim razinama su u 2009. godini donijeli 59.663 presuda za različita krivična djela. Od tog broja u slučajevima korupcije donijeto je 526 osuđujućih presuda, odnosno tek tri posto. U strukturi sankcija za koruptivna djela, u 343 slučaja je osuda bila uslovna, 122 osuđenika su dobila novčanu kaznu, a 61 kaznu zatvora.

Prof. Senaid Memić osuđen je na tri mjeseca zatvora zbog ometanja pravosuđa. Oslobođen je odlaska u zatvor. (Foto: CIN)

Pritom je u toj istoj godini za koruptivno djelo zloupotrebe položaja pomilovano deset osoba, od čega njih osam u FBiH.

Pomilovanja političara za druga djela

Političarima i funkcionerima nisu davana pomilovanja samo za koruptivna, već i za druga krivična djela.

Predsjedništvo BiH pomilovalo je u maju 2008. Senaida Memića, zamjenika predsjedavajućeg Općinskog vijeća Ilidža. Presuda od tri mjeseca zatvora zamijenjena mu je uvjetnom u trajanju od dvije godine.

Memića je Sud BiH pravomoćno osudio u septembru 2006. godine jer je verbalno napao sudiju Nenada Šeledu kada je ovaj zbog nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih materijala izricao presudu njegovom sinu Senadu.

“Imaš li dokaze majmune jedan ... Ti si sudija, vidite kakav si. Jesi li slušao, jesi li gledao? Neće meni četnik suditi!”, vikao je između ostalog Memić na sudiju.

Međutim, zbog ovoga nije suspendiran s posla, niti je trpio bilo kakve druge posljedice. Za CIN je izjavio da nije kriminalac i da je kao političar morao reagovati na nepravdu.

Iako u odluci Harisa Silajdžića, bivšeg predsjedavajućeg Predsjedništva BiH, o Memićevom pomilovanju stoji da je Ministarstvo pravde BiH dalo pozitivno mišljenje za pomilovanje, Jusuf Halilagić, predsjednik Komisije za pomilovanje, kaže da se komisija protivila.

Dodaje da ne zna na osnovu čega je Memić dobio pomilovanje, niti da li je imao neku vezu u Predsjedništvu BiH.

Jusuf Halilagić iz Komisije za pomilovanje pri Ministarstvu pravde BiH kaže da je praksa pomilovanja preko veze pristuna svugdje u svijetu. (Foto: CIN)

Na pitanje novinara CIN-a da li se pomilovanja dobijaju preko veze, Halilagić je odgovorio da je takva praksa prisutna svugdje u svijetu.

Nestručni ljekar na starom poslu

Slobodan Marković, doktor iz bolnice u Zvorniku, bivši vijećnik u Opštini Zvornik, koji je nekada bio član Socijalističke partije, a danas Demokratske narodne stranke, pomilovan je u martu 2010. godine aktom Rajka Kuzmanovića, predsjednika RS, nakon što je u zatvoru umjesto dvije godine proveo 15 mjeseci.

On je u junu 2008. godine osuđen za nesavjesno pružanje ljekarske pomoći, zbog čega Verica Ninić nikada neće moći imati djecu. U presudi se navodi da je zbog neadekvatnog poroda dijete nekoliko sati nakon poroda umrlo, a Verici je materica izvađena.

Marković se nakon pomilovanja vratio u istu bolnicu, na isto radno mjesto. "Imam sve više i više pacijenata. Čekali su na mene da dođem", kaže Marković.

Pet godina nakon događaja Verica kaže da joj je Marković uništio život i da svaki dan misli o tome: "To mi je u srcu i duši. Nije to fer."